

Initiativ till Samhällsutvecklingsnämnden, Knivsta Kommun

Information om PFAS på kommunens web

UNT har under februari månad 2023 haft två artiklar om kemikalieföreningar i Knivsta, dels om situationen i Knivstaån (3 februari) och dels om mycket höga halter av PFAS-ämnen i grundvattnet vid Habia teknofluor i Brantshammar (28 februari). Det finns en mängd frågor som många säkert vill ha svar på.

- Vad handlar detta om? Hur spridda är dessa ämnen?
- Är området där jag bor drabbat?
- Vilka risker innebär dessa kemikalier för miljön och för oss som bor i Knivsta?
- Vad görs för att åtgärda gamla utsläpp och för att förhindra nya?

Vi kunde till exempel läsa om att Knivstaån har "dålig ekologisk status", vilket betyder att vattenkvaliteten inte alls är bra. Det är faktiskt det sämsta betyget på skalan och tyvärr sämre i jämförelse med andra vattendrag i Uppsala län enligt vatten- och miljöforskaren Emma Lannergård, på SLU.

När det gäller PFAS, som beskrivs som värstingskemikalier i artiklarna, så har ett fåtal prover tagits hittills i Knivsta. Provtagning har genom åren skett med olika syften och av olika utförare, till exempel inom länsstyrelsens miljöövervakning, i samband med kontroll av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, vid egenkontroll hos VA-leverantör och av Naturhistoriska riksmuseet i undersökningar av förekomst i utter. Dessa analysresultat finns idag inte samlade på ett sätt som gör situationen i Knivsta tydlig och översiktlig.

Roslagsvatten är kommunens VA-leverantör och de levererar vatten från Norrvatten som hämtar råvatten från Mälaren. Norrvatten skriver på sin websida att deras dricksvatten innehåller PFAS-halter nära det nya gränsvärdet på 4 nanogram per liter dricksvatten. Det nya gränsvärdet för PFAS ska börja tillämpas från den 1 januari 2026. Norrvatten säger att de kommer att behöva införa ytterligare rening för att klara det nya gränsvärdet.

Roslagsvatten ansvarar även för vattenverken i Lagga och Vassunda. Enligt Roslagsvatten utförs inga regelbundna undersökningar av PFAS i vatten från dessa verk eftersom risken för höga PFAS-halter bedöms som låg då inga förorenade områden har identifierats i närheten.

PFAS är en stor grupp av ämnen med liknande egenskaper och som kan ge upphov till negativa hälsoeffekter. Ämnena finns i många olika produkter, har breda användningsområden och är mycket långlivade i miljön. De verkar också kunna spridas på flera sätt och nå olika miljöer, t ex via vatten, livsmedel och atmosfärisk deposition (t ex via damm och nederbörd). På Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket och Naturskyddsföreningen finns bra information för dem som vill läsa mer om ämnena och de problem som de kan innebära.

I Knivsta finns flera verksamheter, både nuvarande och tidigare, som kan vara viktiga källor till att ämnena nu påvisas i höga halter. Företaget Habia teknofluor i Brantshammar är ett sådant exempel.

Knivsta kommer, precis som många andra kommuner i landet, behöva införa åtgärder för att klara de nya gränsvärdena. Det är också viktigt att allmänheten får fortlöpande information om vad som redan görs och planeras att göras på detta område. Det behöver finnas bra vägledning och stöd till Knivstabor om vad man kan göra själv för att begränsa exponeringen och riskerna för dessa ämnen. Det gäller inte minst dem som har egna dricksvattenbrunnar.

Knivsta bör skapa ett särskilt avsnitt om PFAS på kommunens websida, där man

- Publicerar resultat från provtagningar och ger information om pågående åtgärdsprogram i Knivsta. För att förenkla översikten bör sammanställningen av analysdata redovisas på en Knivsta-karta med uppgift om var och när prover har tagits.
- Vägleder dem som har egen dricksvattenbrunn om möjligheter till provtagning mm, antingen enskilt eller tillsammans med andra inom ett visst område.
- Tipsar om var man kan hitta ytterligare information, till exempel vad man själv kan göra för att begränsa exponering och risker för dessa kemikalier.

Peter Bergkvist, Miljöpartiet de Gröna